

Halfjaar voorbeeldeksamen

Punte: 300

Tyd: 3 ure

Instruksies

- Jy word voorsien van 'n vraestel en 'n antwoordboek.
- Beantwoord al die vrae.
- Gebruik die formate wat gegee word om jou antwoorde te toon.
- Bewerkinge moet getoon word om gedeeltelike punte te verdien.
- Nie-programmeerbare sakrekenaars mag gebruik word.

Vraag	Gedeelte	Punte	Tyd (minute)
1	BTW en etiek	25	15
2	Debiteure-, Krediteure- en Bankversoening en interne beheer	45	27
3	Voorraadwaardasie en probleemoplossing	45	27
4	Maatskappy grootboekrekeninge en interne beheer	40	24
5	Maatskappy se Finansiële State en Aantekeninge	85	52
6	Maatskappy se verslagdoening, Kontantvloeistaat en verhoudings	60	35
TOTAAL		300	180

Vraag 1

(25 punte; 30 minute)

1.1 BTW-berekeninge

[15]

Gevra

Bereken die bedrag BTW wat aan SAID tot Februarie 2.14 oorbetal moet word. Rond af tot die naaste sent.

Inligting

Kekaya Handelaars is geregistreer vir BTW volgens die faktuurmetode. Die maatskappy het ook interaksie met ander BTW ondernemings.

Die BTW-KONTROLE rekening toon 'n kredietsaldo van R6 410 op 1 Februarie 2.14.

Transaksies vir Februarie 2.14:	R
Kredietverkope volgens faktuur nrs. 100 – 188 (uitgereik)	75 642
Kontantverkope volgens kontantregisterrolle	45 930
Ou toerusting verkoop	5 000
Versekeringsseis uitbetaal op gesteelde vragmotor	80 000
Nuwe toerusting op krediet aangekoop	24 000
Kontantaankope van handelsvoorraad vir die maand	40 000
Kredietnotas uitgereik	3 160

1.2 BTW, etiek en beheer

[10]

Gevra

Lees die volgende uittreksel en beantwoord die vrae wat volg:

- 1.2.1 Wat verstaan jy onder BTW-bedrog? (2)
- 1.2.2 Gee 'n voorbeeld van 'n bedrieglike BTW-transaksie? (2)
- 1.2.3 Wat is die verantwoordelikheid van 'n belastingondernemer?
Gee twee redes. (4)
- 1.2.4 Watter optrede kan SAID oorweeg vir belastingontduiking? (2)

SAID ondervind op 'n deurlopende basis BTW-ondernemers wat hulle bedrieg. Besighede bedrieg die SAID met miljoene deur vals BTW-eise in te dien. Hierdie besighede bedrieg die SAID deur aan te dui dat hulle 'n produk ter waarde van bv. R35 miljoen aan sekere verskaffers verkoop. Ondernemingstjeks word aan "derde partye" uitgereik as betaling aan verskaffers. Hierdie tjeks word dan in kontant omgeskakel en gebruik vir die aankoop van persoonlike luukse soos eksotiese motors en weelderige huise.

Vraag 2

(45 punte; 27 minute)

2.1 Debiteure-, Krediteure-, Bankversoening en interne beheer

[31]

Gevra

Bestudeer die inligting hieronder en beantwoord dan die volgende vrae.

- 2.1.1 Het Yoli Handelaars 'n gunstig banksaldo of 'n oortrokke rekening volgens die bank se rekords? Verskaf die bedrag en 'n rede vir jou antwoord. (6)
- 2.1.2 Tjeknr. 2400 is verkeerd deur Yoli Handelaars hanteer. Wat sou die korrekte inskrywing in die boeke van Yoli Handelaars gewees het? (2)
- 2.1.3 Noem vier stappe wat jy moet volg as jy 'n Bankversoeningstaat opstel. (4)
- 2.1.4 Verduidelik hoe tjeknr. 5264 hanteer moet word as die Finansiële State opgestel word. (4)
- 2.1.5 Verduidelik hoekom 'n vooruitgedateerde tjek wat ontvang is deur Yoli Handelaars op 26 Februarie 2.14, maar vir 26 Maart 2.14 gedateer, nie op die Bankversoeningstaat sal verskyn nie. (4)
- 2.1.6 Bereken die korrekte bedrag wat aan Zoey Handelaars deur Yoli Handelaars geskuld word. (5)
- 2.1.7 Die interne ouditeure ontdek dat 'n werker Yoli Handelaars bestel het deur persoonlike goedere vir homself by die krediteure te bestel en dan met 'n ondernemingstjek betaal het. Verduidelik kortliks hoe jy die interne beheer in hierdie situasie kan verbeter. (6)

Inligting

Jy het twee voorbeelde van rekonsiliasies wat deur Y Nqodi van Yoli Handelaars vir hulle jaareinde op 28 Februarie 2.14 gedoen is.

	R
Bankversoening op 28 Februarie 2.14	
Debietsaldo soos per Bankstaat	3 040
Uitstaande deposito (gedateer 28 Februarie 2.14)	12 820
Uitstaande tjeks:	
Nr. 2400 (gedateer 7 Augustus 2.13)	1 200
Nr. 5100 (gedateer 24 Desember 2.13)	440
Nr. 5243 (gedateer 22 Februarie 2.14)	310
Nr. 5264 (gedateer 31 Mei 2.14)	5 200
Nr. 5646 (gedateer 28 Februarie 2.14)	1 200
Foutiewe debiet op Bankstaat	630
Saldo soos per BANK rekening	?

ZOEY HANDELAARS

KREDITEUREVERSOENINGSTAAT OP 28 FEBRUARIE 2.14

	R	
Saldo soos per Krediteurestaat op 28 Februarie 2.13	18 386	Dt.
Foutiewe bedrag op Krediteurestaat	4 500	Kt.
Faktuur nog nie op staat getoon nie:		
Nr. 431	2 000	
Betaling nog nie op staat getoon nie		
Gedateer 28 Feb. (tjeknr. 882)	5 000	
Terugsendings nog nie op staat getoon nie		
Debietnota nr. 176	400	
Saldo soos per Krediteuregrootboek op 28 Februarie 2.14	?	

2.2 Debiteure-ouderdomsontleding

[14]

Jy het die skuldinvorderingsbeleid en Debiteure-ouderdomsontleding van Yoli Handelaars. Bestudeer die Debiteure-ouderdomsontleding en beantwoord die vrae.

Gevra

- 2.2.1 Noem die naam van die debiteur wat agterstallig is. (2)
- 2.2.2 Oefen Yoli Handelaars goeie beheer oor sy debiteure uit? Verduidelik. (4)
- 2.2.3 Wat sal jy doen om debiteure aan te spoor om hulle rekeninge betyds te betaal? (4)
- 2.2.4 Dui aan, indien nodig, of enige debiteure aan prokureurs vir invordering oorhandig moet word. Indien wel, noem die gevolge vir hierdie debiteure. (4)

Inligting

Debiteure-invorderingsbeleid

- 1 Debiteure wat hulle rekeninge binne 30 dae vereffen, kwalifiseer vir 5% korting omdat hulle so vinnig betaal.
- 2 Rente word soos volg gehef:
 - 3% op rekeninge agterstallig vir 31–60 dae
 - 5% op rekeninge agterstallig vir 61–90 dae
- 3 Rekeninge agterstallig vir meer as 90 dae word vir invordering aan prokureurs oorhandig.

Debiteure-ouderdomsontleding op 28 Februarie 2.14

Debiteur	Lopend R	31-60 R	61-90 R	> 90 R	Totaal R
Robert Frosty		10 240	4 164		14 404
Diana Snowy	10 560				10 560
Milly Wintery				11 816	11 816
Pretty Sunny	2 240	6 000			8 240
Timba Rainy			3 780		3 780
Totaal	12 800	16 240	7 944	11 816	48 800

Vraag 3

(45 punte; 30 minute)

3.1 Voorraadwaardasie

[35]

Gevra

- 3.1.1** Bereken die koste van verkope vir die jaar geëindig 28 Februarie 2.14, deur gebruik te maak van die EIEU-metode. (11)
- 3.1.2** Bereken die bruto wins vir die jaar geëindig 28 Februarie 2.14. (3)
- 3.1.3** Bereken die waarde van handelsvoorraad voorhande op 28 Februarie 2.14. (4)
- 3.1.4** Die eienaar van Nduli Handelaars is ongelukkig omdat die onderneming die EIEU-metode van waardasie gebruik en wil eerder die geweege gemiddelde-metode gebruik. Hy het die nodige berekeninge gemaak deur van die geweege gemiddelde-metode gebruik te maak.

	R
Koste van verkope	62 041.20
Bruto wins	31 558.80
Waarde van voorraad voorhande	28 634.80

Hy raadpleeg jou vir advies. Lewer kommentaar op die volgende:

- 3.1.4.1** Die verskil wat die twee metodes op die Finansiële State sal hê. (4)
- 3.1.4.2** Die rede hoekom die syfers verskillend is. (8)
- 3.1.4.3** Adviseer hom of hy die voorraadwaardasiemetode moet verander of nie. (5)

Inligting

Nduli Handelaars koop silwer skinkborde van China af en verkoop dit aan kleinhandelaars in Suid-Afrika. Hulle maak van die EIEU-metode vir alle voorraadwaardasie gebruik.

Datum	Beskrywing	Aantal skinkborde	Prys per eenheid R	Totale prys R
1 Maart 2.13	Voorraad voorhande	100	60	?
1 Junie 2.13	Aankope	300	70	?
	Vraggeld op aankope	?	3	900
1 Oktober 2.13	Aankope	400	80	?
	Vraggeld op aankope	?	3	1 200
1 Februarie 2.14	Aankope	340	84	?
	Vraggeld op aankope	?	3	1 020
Totale aantal skinkborde verkoop vir die jaar: 780 teen R120 elk.				

3.2 Probleemoplossing

[10]

Gevra

Bestudeer die syfers en skryf dan 'n verslag waar jy die volgende uitlig:

3.2.1 Redes vir bekommernis met redes daarvoor. (6)

3.2.2 Twee maatreëls wat in plek gestel kan word om die situasie te verbeter. (4)

Inligting

Pretty Pink waardeer hulle voorraad deur gebruik te maak van die EIEU-metode. Hulle het hulle jaarlikse voorraadopname voltooi om hulle jaarlikse Finansiële State te kan opstel. Die volgende syfers is aan die eienaar van Pretty Pink gegee, maar hy is nie gelukkig nie omdat die werklike syfers soos per voorraadopname en die syfers in die handelsvoorraadrekords in die boeke, nie ooreenstem nie.

Items in voorraad	Aantal items per voorraadrekord in boeke	Aantal items per fisiese voorraadopname	+ (surplus) of - (tekort)
Goue oorbelle	116	110	-6
Diamantringe	31	29	-2
Horlosies	23	25	+2
Diamanthalsnoere	12	12	0
Armbande	25	28	+3
Totale	207	204	-3

Vraag 4 Maatskappye

(40 punte; 24 minute)

Gevra

4.1 Voltooi die volgende grootboekrekeninge vir die jaar geëindig

28 Februarie 2.14:

- Behoue inkomste (10)
- SAID (Inkomstebelasting) (12)
- Dividende op gewone aandele (8)

4.2 Bereken die netto batewaarde per aandeel. (5)

4.3 Jy ontvang 'n aanbod om jou aandele teen R5.60 elk te koop. Sal jy dit oorweeg om dit te verkoop? (5)

Inligting

Dinaledi Beperk het 'n gemagtigde aandeelkapitaal van R800 000. Al 200 000 aandele is aan die publieke uitgereik.

Besonderhede verkry uit die Balansstaat op 28 Februarie 2.14

	R
Aandeelhoudersbelang	880 000
Handels- en ander betaalbare bedrae: SAID (Inkomstebelasting)	16 844
Aandeelhouders vir dividende	20 000

Die volgende transaksies het gedurende die jaar plaasgevind

2.13

Maart 15 Tjeknr. 2642 en 2643 is uitgereik om die uitstaande bedrag op inkomstebelasting en dividende op gewone aandele onderskeidelik te vereffen.

- September 1 R80 000 is per tjek 3012 aan SAID as voorlopige belasting betaal
- September 5 Interim dividende van 20 sent per aandeel is deur die Direkteure verklaar
- September 25 'n EFT is gedoen om dividende aan aandeelhouders te betaal
- 2.14**
- Februarie 21 Tweede betaling vir voorlopige inkomstebelasting per tjek 3999, R82 800
- Februarie 28 Die netto inkomste vir die jaar beloop R415 000. 'n Finale dividende van 30 sent per aandeel is verklaar
- Die totale belastinglas vir die jaar beloop R166 000

Vraag 5 Finansiële State (85 punte; 50 minute)

- 5.1** Maatskappye: Finansiële State, en ontleding en vertolking [62]

Gevra

- 5.1.1** Gebruik 3.1 en ander toepaslike inligting hieronder verskaf en voltooi die Ekwiteit en Laste gedeelte van die Balansstaat op 30 Junie 2.14. Berekeninge moet duidelik in hakies getoon word. (30)
- 5.1.2** Bereken die volgende finansiële aanwysers (vergelykende syfers vir 2.13 word in hakies aangedui):
- Skuld-ekwiteitsverhouding (0.4 : 1) (4)
 - Verdienste per aandeel (180c per aandeel) (5)
 - % opbrengs op aandeelhoudersbelang (26%) (6)
- (Let wel: Rond af tot een desimaal)
- 5.1.3** Lewer kommentaar op die skuld-ekwiteitsverhouding. Moet die direkteure van lenings gebruik maak of moet hulle ander finansieringsmetodes gebruik om die uitbreidings te finansier? Verduidelik kortliks en haal finansiële aanwysers uit die vraag aan. (7)
- 5.1.4** Moet die aandeelhouders tevrede wees met die resultate van 2.14? Kyk na terugsendings, verdienste per aandeel, dividende en die aandeelprys wanneer jy jou mening gee. (10)

Inligting

Die onderstaande inligting is verkry uit die rekords van Pike Beperk, 'n publieke maatskappy wat op die JSB gelys is.

- 1** Saldo's is van die grootboek af verkry op 30 Junie 2.14, die einde van die finansiële jaar.
- 2** Aandelekapitaal
 - 2.1** Die gemagtigde aandelekapitaal bestaan uit 500 000 gewone aandele.
 - 2.2** Die maatskappy het 'n uitgereikte aandelekapitaal van 80% van sy aandele op 1 Januarie 2.13. Die uitgereikte aandelekapitaal beloop R1 900 000.
 - 2.3** Op 30 Junie 2.14 het die maatskappy 'n verdere 50 000 aandele teen markwaarde van R9.00 per aandeel uitgereik.
 - 2.4** Die netto batewaarde van aandele beloop R7.57 per aandeel. Die vorige jaar se netto batewaarde is R5.25
- 3** Lening: Newlands Bank

3.1 Die leningstaat ontvang van Newlands Bank af toon die volgende:

Saldo op 1 Julie 2.13	R810 000
Rente vir die jaar gekapitaliseer	?
Terugbetalings gedurende die jaar	R325 800
Saldo op 30 Junie 2.14	R630 000

3.2 Volle terugbetalings, rente ingesluit, is na die LENING rekening gedebiteer.

3.3 Geen inskrywing is vir hierdie jaar se rente gemaak nie.

3.4 Die lening sal met R180 000 gedurende die volgende finansiële jaar verminder.

4 Dividende vir die finansiële jaar geëindig 30 Junie 2.14:

4.1 Interim dividend verklaar en betaal: R30 000

4.2 Finale dividend verklaar, maar nog nie betaal nie: 12c per aandeel.
Let daarop dat die nuwe aandeelhouers nie hierdie jaar vir dividende kwalifiseer nie.

5 Inkomstebelasting

5.1 Voorlopige belastingbetalings gemaak gedurende die jaar, R204 000

5.2 Totale belasting bereken vir die jaar, R254 000

6 Ander inligting

6.1 Die netto inkomste vir die jaar voor belasting beloop R1 180 000.

6.3 Aandeelhouersekswiteit op 1 Julie 2.12 beloop R2 320 000.

6.3 Die opbrengs op kapitaal aangewend vir die jaar is 37%.

5.2 Ouditeursverslag en etiek.

Inligting

Balansstaatafdeling	R
Behoue inkomste	858 000
Vaste deposito: WP Bank	480 000
Lening: Newlands Bank	630 000
Debiteurekontrole	868 000
Krediteurekontrole	86 000
Opgelope uitgawes	32 000
Opgelope inkomste	8 000
Vooruitontvange inkomste	15 000
Bank (Kt.)	74 000
SAID (Inkomstebelasting) (Kt.)	50 000

Gevra

Verwys na die uitgereikte Ouditeursverslag aan Pike Beperk en beantwoord die volgende vrae:

5.2.1 Voorsien EEN rede hoekom die Finansiële State van Pike Beperk deur onafhanklike ouditeure ge-oudit moet word. (2)

5.2.2 Aan watter groep moet die auditverslag gerig word en hoekom? (2)

5.2.3 Hoekom moet die auditverslag na IFRS en die Maatskappywet verwys? (4)

5.2.4 Behoort die aandeelhouers gelukkig met die auditverslag te wees? Verskaf EEN rede vir jou antwoord. (3)

5.2.5 Yebo Beperk is Pike Beperk se ouditeure vir die laaste 10 jaar. Hulle het onlangs 'n nuwe auditvennoot, Landi, verwelkom tot die firma. Hy besit 20% van die uitgereikte aandele in Pike Beperk. Hy is baie bly toe hy gevra is om Pike Beperk te oudit. Hy het aan sy kollegas gesê hy sal nie binne inligting oor sy persoonlike belegging kan verkry nie. Die kollegas het hom gemaan dat dit botsende belange sal wees. Adviseer Landi en wys die gevolge duidelik uit. (9)

Vraag 6

(60 punte; 35 minute)

Gevra

- 6.1** Gebruik die gegewe inligting en voltooi 'n Kontantvloeistaat met Aantekeninge vir Prada Beperk vir die jaar geëindig 30 Junie 2.14. (54)
Toon berekeninge tussen hakies, waar van toepassing, vir gedeeltelike punte.
- 6.2** Die King Kode III vereis dat maatskappye 'n geïntegreerde verslag moet hê. Die verslag moet 'n verslag oor die MIV/Vigs status van die maatskappye insluit.
- 6.2.1** Noem EEN belangrike aspek van die geïntegreerde verslag. (3)
- 6.2.2** Waaroor moet die direkteure rakende MIV/Vigs verslag doen? (3)
Verskaf een aspek.

Inligting

Uittreksel uit die boeke van Prada Beperk vir die finansiële jaar geëindig op 30 Junie 2.14.

1 Na-afsluitingsproefbalans soos op 30 Junie 2.14

	2.14 R'000	2.13 R'000
Gewone aandelekapitaal	2 550	1 870
Behoue inkomste	339	284
Lening: ACC Bank	850	990
Grond en geboue	2 000	1 500
Voertuie	1 225	1 390
Opgehoopte waardevermindering: Voertuie	418	240
Toerusting	651	490
Opgehoopte waardevermindering: Toerusting	487	307
Voorraad	256	273
Netto handelsdebiteure	537	462
Bank (gunstig)	140	76
Kontant voorhande	3	4
Handelskrediteure	178	341
SAID (Inkomstebelasting) (Dt.)	26	0
SAID (Inkomstebelasting) (Kt.)	0	44
Aandeelhouders vir dividende	16	119

2 Uittreksel uit die Inkomstestaat vir die jaar geëindig 30 Junie 2.14

	2.14 R'000
Rente op lening	234
Waardevermindering op voertuie	206
Waardevermindering op toerusting	180
Netto inkomste voor belasting	400
Netto inkomste na belasting	206

3 Uittreksel uit die Aantekeninge by die Finansiële State op 30 Junie 2.14:

	R'000
Gewone aandeeldividende	151

- 4** Sommige voertuie is teen hulle drabedrag gedurende die jaar verkoop. Geen nuwe voertuie is aangekoop nie.